2018

M.A.

Part I

SANSKRIT

PAPER—IV

Full Marks : 100

Time : 4 Hours

The figures in the right-hand margin indicate full marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

Illustrate the answers wherever necessary.

[FIRST HALF—60 MARKS]

1. सोदाहरणमुज्जयिन्याः शोभा उपवर्ण्यताम्। 14

अथवा

दूतकाव्यत्वेन मेघदूतस्य स्थानम् आकलयत।

2. अधोलिखितयोः श्लोकयोः *कस्यचिदेकस्य* व्याख्या कार्य्या 6

(क) तस्य स्थित्वा कथमपि पुरः कौतुकाधानहेतो--
रन्तर्वाष्पश्चिरमनुचरो राजराजस्य दध्यौ।
मेघालोके भवति सुखिनोऽप्यन्यथावृत्ति चेतः
कण्ठाश्लेषप्रणयिनि जने किं पुनर्दूरसंस्थे।।

(ख) हस्ते लीलाकमलमलके बालकुन्दानुविद्धं
नीता लोध्रप्रसवरजसा पाण्डुतामानने श्रीः।
चुडापाशे नवकुरुवकं चारुकर्णे शिरीषं
सीमन्ते च त्वदुपगमजं यत्र नीपं वधूनाम्।

3. वाणभट्टम् अनुसृत्य स्कन्धावारस्य वर्णनं कुरूत। 14

अथवा

हर्षचरितं कथा आख्यायिका वेति सयुक्तिकं कथयत।

4. अधोलिखितयोः *कस्यचिदेकस्य* व्याख्या कार्य्या सप्रसङ्गम् – 6

(क) पातयति महापुरुषान् सममेव बहूननादरेणैव।
परिवर्तमान एकः कालः शैलानिवानन्तः।।

(ख) मातापितृसहस्राणि पुत्रदारशतानि च।
युगे युगे व्यतीतानि कस्य ते कस्य वा भवान्।।

5. नैषधचरितदिशा हंसविलापः वर्ण्यताम्। 14

अथवा

"नैषधं विद्वदौषधम्" – इत्युक्तेः याथार्थ्यं परितग्रन्थानुसारमुपस्थाप्यताम्।

6. अधोलिखितयोः श्लोकयोः *कस्यचिदेकस्य* सप्रसङ्गं व्याख्या कार्या – 6

निपीय यस्य क्षितिरक्षिणः कथां
तथाद्रियन्ते न बुधाः सुधामपि।
नलः सितच्छत्रितकीर्तिमण्डलः
स राशिरासीन्महसां महीज्ज्वलः।।

[SECOND HALF—40 MARKS]

1. मृच्छकटिके चित्रितं समाजजीवनं वर्ण्यताम्। 12

अथवा

मृच्छकटिकस्य गौणचरित्राणि पर्यालोच्यन्ताम्।

2. निम्नलिखितयोः *कस्यचिदेकस्य* श्लोकस्य संस्कृतभाषया व्याख्या कार्य्या – 8

(क) आलोकविशाला मे हसा तिमिरप्रवेशविच्छिन्ना।

उन्मीलितापि दृष्टिर्निमीलितेवान्धकारेण।।

(ख) शून्यमपुत्रस्य गृहं चिरशून्यं नास्ति यस्य सन्मित्रम्।

मूर्खस्य दिशः शून्याः सर्वं शून्यं हरिद्रस्य।।

3. मुद्राराक्षसनाटके कृतककलहवृत्तं विशदीक्रियताम् 12

अथवा

मुद्राराक्षसमिति नाटके नायकः कः? नाट्यशास्त्रीय व्याख्यानुसारं तस्य नायकतं युक्त्या प्रदर्श्यताम्।

4. निम्नलिखितयोः *कस्यचिदेकस्य* श्लोकस्य सप्रसङ्गं व्याख्या कार्य्या संस्कृतगिरा – 8

(क) सुलभेष्वर्थलामेषु परसंवेदने जने।

क इदं दुष्करं कुर्यादिदानीं शिविना विना।।

(ख) स्वयमावृत्त्य भुञ्जाना बलिनोऽपि स्वमावतः।

गजेन्द्राश्च नरेन्द्राश्च प्रायः सीदन्ति दुःखिताः।।